

וכו'. קראתי מכתבך בשימת לב, וראיתי שלא שמת לב אל נקודה חשובה אחת בתשובתי הנ"ל, שאחרי שהבאתי דברי הפוסקים (שעליהם התבססת במכתבך) שיש חיוב לעשות שינויים בספר הפטרות שלא להשוות כבודו לכבוד ספר תורה, כתבתי: "ויותר מזה לא שמענו שום קפידא בדברי הפוסקים", כלומר מכירת ספר הפטרות והולכתו אחרי ספר התורה וכו'. ועתה אוסיף עוד לפרש לך טעם הדבר, כי כל חשש הפוסקים היה בדברים שהם בגופו של ספר, שבזה חששו לכבוד התורה, כגון עמוד אחד, רימוני נחושת וכו', אבל בדברים שמחוצה לו כגון מכירתו והולכתו אין שום חשש, שהלא כמה חילוקי דינים כתבו הפוסקים בדיני מכירת המצוות, ופרט זה לא הזכירו כלל. ולכן פשוט לענ"ד שאין למנוע מכירת הולכת ספר הפטרות ככל יתר המצוות, והנה להם לישראל במנהגם שמוסיף חבה ואהבה למצוות.

לב

הפגנות המוניות נגד חילולי-שבת

למכובדנו הגאון המפורסם לש"ט ולתהלה
הר"ר משה מלכה שליט"א
הרב הראשי וראב"ד לפתח תקוה
וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל.
השלום והברכה,

הנני מאשר קבלת מאמר כת"ר בענין השבת, מיום י"ד חשון תשמ"ו, אשר בו מביע כת"ר דעתו הרחבה בענין ההפגנות נגד קולנוע "היכל" שנמשכו ל"ג שבתות ללא כל תועלת. והפסקת חילולי השבת בגלל שיפוצים היא זמנית, ולכשיסתיימו ישובו לחלל שבת. וכת"ר כותב שאין לבו שלם עם הפגנות אלה, ונטה ידו לבדוק הענין מבחינת ההלכה, ועלתה הסכמתו שבמקרה זה אין חיוב להפגין

משלשה נמוקים. א) שכבר הגעתם עד כדי הכאה קללה ונויפה (עירובין טז.) ב) שאין חיוב תוכחה אלא ב"עמיתך", ואלה הלא מחללי שבת בפרהסיא ויצאו מגדר עמיתך. ג) שכל הנ"ל הוא ביחוד ואילו ברבים אין חייב להוכיחם אלא פעם אחת בלבד, וכל דבר כת"ר נכוחים ונכונים מצד ההלכה ואין כת"ר צריך לי ולדכוותי.

אלא שיש להעיר הערה יסודית, שכל ההפגנות הנעשות במדינתנו נגד חילולי-שבת או עבריינות מסוג אחר אינה מדין הוכח תוכיח, שעליו דן כת"ר, אלא מאבק שנועד לשוות למדינתנו וחברתנו צביון דתי לפחות ברשות-הרבים, והרי זה דומה לכל פלג פוליטי אחר במדינה הנאבק על דעותיו והשקפותיו בכל הדרכים הכשרות והחוקיות והפגנות בכלל. כך מאבקה של היהדות הדתית במדינה הוא על צביונה, שהרי נגד יחידים מחללי שבת ופורקי עול ברשות-היחיד, לא עולה בדעת שום אדם להפגין ולמחות מדין "הוכח תוכיח".

הטיעון העומד מאחרי מגמה זאת הוא, שזכותנו על מדינת-ישראל כמדינה-יהודית, הוא המשך הרציפות ההיסטורית של האומה בשמירת מצוות התורה ברשות-הרבים, שאל"כ הרי שכל זכותנו ההיסטורית על חבל ארמה זה השני במחלוקת קשה וחמורה נשמטת מתחת ידינו.

אבל מן הראוי לבחון גם זה לפי כל אותו התיאור שתיאר כת"ר במאמרו: "האם כדאי להוציא את כל הקהלה לרחובות בערבי שבתות עד שתים עשרה בלילה ללא שום תועלת" (ההרגשה הוא "ללא שום תועלת"). "האנשים האלו כופרים בתורה שבכתב ושבעל-פה, וההפגנות הללו אינם משפיעים עליהם כלל, ולהיפך הם מגבירים בהם את השנאה לדת ולדתיים, ואינם מועילים אלא לקומם אותם נגדנו". תיאור זה הולם גם את המגמה אשר ציינו לעיל, שמטרת המאבק הוא לדמותה וצביונה של המדינה, האם אמנם תושג בזה המטרה, או שמא להיפך, בכך אנו גורמים להגביר את

השנאה לדת ולדתיים, וללא שום תועלת, משום שמיעוט אנו ואין בכחנו להשליט דעותנו ואמונתנו על הרוב החילוני.

ובאמת, שמזה אנכי חרד ביותר, שאם הקיטוב הזה בין דתיים לחילוניים יימשך, לא ירחק היום ותהומות שנאה ח"ו יוצרו ביניהם, ואז נשיג מטרה הפוכה מהכוונות הטובות ביותר.

ולכן אומר אני, שמבחינת ההלכה ודאי שאין שום חיוב להפגין מדין הוכח תוכיח, וכמו שכת"ר כתב, ואילו מבחינת המאבק על צביונה ודמותה של החברה במדינתנו, הדבר טעון שיקול-דעת מעמיק שלא יצא שכרנו בהפסדנו הגדול, של קיטוב חברתי ומלחמת תרבות שאחריתה מי ישורנה.

אין אני מתיאש חלילה מן המצב, אלא שמאמין הנני בכל לב, שבדרכי נועם תוך הסברה ניאותה, של אנשי תורה ורוח (למעט מדינאים ועסקני ציבור), נוכל אולי להשיג הישגים טובים הרבה יותר.

ולבסוף אציין, שיתכן ומדברי רבינו הרמב"ם ניתן ללמוד שעד בוא משיח צדקנו, לא יעלה בידינו להחזיר את עם ישראל בתשובה, שכן כתב בהלכות מלכים (פרק י"א ה"ד): ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל-פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח עכ"ל. הרי שאחד מתפקידי מלך המשיח הוא לכוף את ישראל ללכת בדרך התורה, ומשמע שעד בואו לא יחזרו בתשובה. ומכאן שסדר הגאולה יהיה, ביאת-המשיח, חזרה בתשובה (עיין בהלכות תשובה פרק שביעי הלכה ה'), ואח"כ הגאולה השלימה. יתן ה' ונזכה לה בקרוב בימינו אמן.

בברכה ורגשי כבוד רב,

חיים דוד הלוי

לג

הפגנות שגורמות לאחרים לחלל שבת

לכבוד

ידי"ן הגאון הגדול המפורסם לש"ט
 מוהר"ר משה מלכה שליט"א
 הרב הראשי ואב"ד לפתח-תקוה
 וחבר מועצת הרה"ר לישראל.
 השלום והברכה,

הנני מאשר קבלת מכתב כת"ר מיום ה' אד"ב דנא (שבטעות נרשם ניסן). ובו מעיר כת"ר על מה שלא כתבתי במכתבי הקודם מיום ד' שבט דנא, את הנימוק הרביעי שהעלה כת"ר בפסקו למניעת הפגנות נגד מחללי שבת, הנגרם ע"י הזמנת המשטרה... ולא התיחסתי אליו ו"נכשלים בחילול שבת בסיטונות מצד המשטרה עם כל נידותיה ואביזרה וצוותי הטלביזיה ומכוונותיה וסתם אנשים הבאים עם מצלמותיהם וסיגריות בפיהם להכעיס אותנו".

אודה כי בכונה לא התיחסתי לנימוק זה, משום שאם היינו מגיעים למסקנא שיש תועלת והצדקה בהפגנות אלה, אין נראה לענ"ד שנימוק חילולי-השבת ע"י המשטרה היה מעכב, שכן בין אם הכונה למחות מדין הוכח תוכיח, ובין אם הכונה להיאבק על דמותה וצביונה של המדינה, לא היינו צריכים לחוש לכך, שהרי הוא בחינת "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ונתאר לנו שההפגנות היו נושאות פרי ומסתיימות בהצלחה, וחילולי השבת בקולנוע היו פוסקים האם לא היו כדאיים כל חילולי השבת של המשטרה להשגת מטרה חשובה זאת.

זה מה שנראה לענ"ד מסברא, אבל כת"ר מציין במכתבו, שמרן הגר"א שפירא שליט"א הרב הראשי לישראל, הפנה את כת"ר לספרו

של הרב י"מ אהרונסון, שגם הוא שלל בקשת רשיון מהמשטרה להפגין בשבת מחשש הנ"ל. והנה ספר זה אינו מצוי אצלי לעיין בו וגם שמו איני יודע כדי לחפשו. ואם טעמיו ונימוקיו הם הלכתיים אודה מאד לכת"ר אם יודיעני שם הספר. אסיים בברכת שים שלום טובה וברכה לכת"ר ולכל אשר באהלו אהל ישרים יבורך.

בברכה ורגשי כבוד רב,
חיים דוד הלוי

לד

עת לעשות לה' הפרו תורתך
(מתי מותרת "עבירה" למיגדר מילתא)

לכבוד

מעלת ידי"ן הגאון המפורסם
מוהר"ר משה מלכה שליט"א
הרב הראשי וראב"ד לפתח-תקוה
וחבר מועצת הרבנות הראשית.
השלום והברכה,

הגני מאשר קבלת מכתב כת"ר מיום ב' ניסן תשמ"ו, ומפני טרדות ערבי-החג לא נתאפשר לי להשיבו, ועמו הסליחה. וראיתי מה שכת"ר משיג על מה שכתבתי במכתבי הקודם שנימוק חילול השבת ע"י המשטרה לא היה בו כדי לעכב המשך ההפגנות במח"ק אלמלא שלשת הנימוקים הראשונים. והנה אנכי כתבתי הטעם שלא היינו צריכים לחוש לכך "שהרי הוא בחינת עת לעשות לה' הפרו תורתך". ידייק נא כת"ר שכתבתי במתכוין "בחינת" עת לעשות וכו', וכונתי פשוטה כפי שכתבתי בעצמי שכל זה הוא מסברא בלבד, ולא

ולכן על משמרתי אעמודה שאם היה סיכוי שהפגנות אלה ישיגו את מטרתן וייפסק חילול השבת כליל היה ראוי להמשיך בהן על אף חילולי השבת שנגרמים בעקבותיהן, "בחינת" עת לעשות לה' הפרו תורתך, אלא שכבר הסכמתי להנחת כת"ר שאין שום סיכוי לכך, ואדרבא יש חשש להעמקת תהומות השנאה בין אחים, ויש לחפש דרכי נועם שהיא דרכה של תורה, כאמור: דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

והנני בברכת שים שלום טובה וברכה לכת"ר ולכל אשר באהלו אהל ישרים יבורך.

בברכה ורגשי כבוד רב,

חיים דוד הלוי

לה

סיכום ההלכה הנ"ל

הנני מאשר קבלת מכתב כת"ר מיום י"ד אייר דנא, בצירוף קונטרס בירור הלכתי בדין תוכחה על חילולי השבת ע"י הפגנות המוניות וכו'.

בראשונה אבקש סליחת כת"ר על כי איחרתי אישור קבלת מכתבו עד כה, האמת היא כי קראתיו מיד עם קבלתו, וחשבתי להשתעשע בד"ת של כת"ר, ולכן דחיתי תשובתי מעת לעת, ועתה אנכי הרואה שחבילי טרדי"ן מונעים ממני הגשמת רצוני.

ואף כי אין כת"ר צריך לחו"ד העניה, אודיענו כי דברי כת"ר נאמנו מאד ויישר כחו לאורייתא כי כל דבריו נאמרים בטוב טעם ודעת, ונכונה מאד מסקנתו "שמחאות אלה מגבירות את השנאה עד לתהום ואולי אפילו עד כדי סכנה למוחים ולמפגינים, ויתכן שבכה"ג לא יהיה חיוב של מחאה".

והרה"ג ר' משה מלכה שליט"א רבה הראשי של פתח-תקוה, כתב אף הוא פסק הלכה שמסקנותיו כמסקנת כת"ר, ודנתי עמו בנקודות שונות בפסקו, והסכמתי עמו (אף כי לא מכל טעמיו), שהנזק במחאות והפגנות אלה הוא עצום ואין שום תקוה לתיקון המצב, ומכח הדין אין יותר חיוב מדין תוכחה, ואף לא משום צביונה של מדינתנו וחברתנו, כאשר יראה כת"ר במכתבים הרצופים בזה.

לו

טעם הנוהגים שלא לאכול בפסח תפוז"א שום ובצל

הנני מאשר קבלת מכתבך מראש-חודש תמוז תשמ"ו בתמיהתך "על מנהג מוזר שנהגו יהודי סלוניקי, והוא איסור אכילת תפוזי-אדמה ובצל בימי חג הפסח" ואמרו לך הטעם "שמאכלים אלו הם מאכלי עניים, ובפסח שאנו בני חורין אין אוכלים מאכלי עניים", ושאלתך היא, "האם יש מקור בפוסקים למנהג זה, והאם כדאי לנהוג בו גם כאן בארץ-ישראל".

בראשונה אציין שבכל משך ימי חג הפסח אנו אוכלים מצות "לחם עוני" כידוע, אבל מנהגים אלו נזכרו בדברי הפוסקים, וכך כתב הרב פרי-מגדים (במש"ז סימן תנ"ג אות א') וזו לשונו: "והוא הדין מה שקורין ערד-טאפלין, או ערד-עפיל דשרי אם לא במקום שנהגו איסור", וכן כתב גם (בא"א סימן תס"ד אות א'): "יש נוהגים שלא לאכול שום בפסח ואיני ידוע טעם למה, ומכל-מקום עתה אין להקל בפני עמי-הארץ, ובצינעא לתלמיד-חכם אין להחמיר. מה שקורין ערד-עפיל כמדומה שנוהגים היתר כי אין בכלל קטניות, וגדולים הם ולית בהו תערוכת תבואה" עכ"ל.

והנה ערד-אפיל הוא תפוח-אדמה (ועיין מ"ש הרב שדי-חמד באס"ד מערכת חמץ ומצה סימן ו' אות ט'). מפורש מעתה מנהג האוסרים אכילת תפוחי-אדמה בפסח, וגם טעמם מבואר שהוא